

www.mevzuattakip.com.tr

5510 Sayılı Kanun Çerçevesinde İşveren Sıfatıyla Mahalli İdarelerin Yükümlülükleri

UYARI: Makale'nin tamamına, sitemize üye girişi yaptıktan sonra ulaşabilirsiniz. Siteye üye değilseniz, lütfen ÜYE OL butonuna tıklayarak üye olunuz. Üyelik esnasında, girilen bilgilerin şüpheli olması halinde, üyeliğiniz silinecektir.

5510 Sayılı Kanun Çerçevesinde İşveren Sıfatıyla Mahalli İdarelerin Yükümlülükleri

Halil MEMİŞ

İçişleri Bakanlığı Başkontrolörü

D. K. B. B. Genel Sekreteri

I- GİRİŞ:

Bilindiği üzere, ülkemizdeki tüm sosyal güvenlik kuruluşlarının tek çatı altında toplanması çalışmalarının yasal tarafını 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve bu Kanuna dayalı olarak yürürlüğe konan ikincil mevzuat oluşturmaktadır.

Anılan Kanun, 31/05/2006 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilerek, 16/06/2006 tarih ve 26200 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.

Bundan sonra Kanunun bazı maddeleri Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş, süreç gecikmeye uğramış ve nihayet 17.04.2008 kabul tarihli, 08.05.2008 tarih ve 26870 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 5754 sayılı Kanun ile birçok değişiklik yapılmış ve öngörülen değişik yürürlük tarihlerinin hepsi bugün itibariyle geçilmiş ve Kanun uygulamaya başlanmıştır.

Üç farklı sosyal güvenlik kuruluşunun tek çatı altında toplanması, her bir sosyal güvenlik kuruluşuna tabi olanlar için farklı uygulamalar olması ve yeni Kanunda da farklı uygulamalar öngörülmesi, yine eski sigortalılarla yenilerinin tabi olacakları hükümlerin farklılık arz etmesi, eski Kanunların bazı hükümlerinin halen uygulanıyor olması gibi birçok durum, uygulayıcıları oldukça tereddütte bırakabilmektedir.

Bu Kanunun uygulanmasında öncelik arz eden ve kurumların yükümlülükleri olarak karşımıza çıkan belli başlı hususları şu şekilde sıralamak mümkündür:

- İşyeri ve Sigortalı Bildirimleri
- Sigorta Olaylarının Bildirilmesi
- Prim ve Hizmet Belgeleri
- Primlerin Ödenmesi

Yalnız bu hususların açıklamasına geçmeden önce; Kanunda yer alan bazı kavramların ve hususların açıklanmasına ihtiyaç vardır.

İşyeri: Sigortalı sayılanların maddî olan ve olmayan unsurlar ile birlikte işlerini yaptıkları yerlerdir.

İşveren: Kanunun 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (c) bentlerine göre sigortalı sayılan kişileri çalıştıran gerçek veya tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşlar işverendir. Mahalli idareler açısından işveren, belediye, il özel idaresi ve mahalli idare birliği tüzel kişilikleri ile bunlara bağlı ayrı tüzel kişiliği bulunan idarelerdir.

Alt İşveren: Bir işverenden, işyerinde yürüttüğü mal veya hizmet üretimine ilişkin bir işte veya bir işin bölümü veya eklentilerinde, iş alan ve bu iş için görevlendirdiği sigortalıları çalıştıran üçüncü kişiye alt işveren denir.

Bunun yanında, 5510 sayılı Kanun kapsamında sigortalı sayılanların kimler olduğu üzerinde durmak gerekmektedir. Zira, işverenlerin yükümlülüklerinin yerine getirilmesi açısından bu büyük önem taşımaktadır.

Kanunun 4. maddesinde kimlerin sigortalı sayıldığı düzenlenmiştir. Buna göre; mahalli idareler açısından “Sigortalı sayılanlar” şunlardır:

A- Hizmet Akdine Tabi Çalışanlar

5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine göre sigortalı sayılabilmek için, sigortalının işveren veya işveren vekili ya da alt işveren tarafından işe alınıp, hizmet akdine tabi çalıştırılması veya işe başlatılması gerekir.

Mahalli idareler açısından aşağıda belirtilenlere 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılanlara ilişkin hükümler uygulanır.

1) İşçi sendikaları ve konfederasyonları ile sendika şubelerinin başkanlıklarına ve yönetim kurullarına seçilenler.

2) 2/7/1941 tarihli ve 4081 sayılı Çiftçi Mallarının Korunması Hakkında Kanuna göre, çiftçi malları koruma başkanlıkları veya meclisleri tarafından çalıştırılan koruma bekçileri.

3) 24/4/1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanununda belirtilen umumi kadınlar.

4) 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinin (C) bendi kapsamında çalıştırılanlar.

B- Kendi Adına ve Hesabına Bağımsız Çalışanlar

5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi birinci fıkrasının (b) bendine göre, Köy ve mahalle muhtarı seçilenler.

C- Kamu İdarelerinde Çalışanlar

Kamu idarelerinde;

a) 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi birinci fıkrasının (a) bendine göre hizmet akdine tabi olmayanlardan, kadro ve pozisyonlarda sürekli olarak çalışıp, ilgili mevzuatında Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamına girenler gibi sigortalı olması öngörülmemiş olanlar,

b) 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine tabi olmayanlardan, sözleşmeli olarak çalışıp ilgili mevzuatında Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamına girenler gibi sigortalı olması öngörülmemiş olanlar,

c) 657 sayılı Kanunun 86 ncı maddesi uyarınca açıktan vekil atananlar,

5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı sayılırlar.

Mahalli idareler açısından aşağıda belirtilenlere 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı sayılanlara ilişkin hükümler uygulanır.

1) Belediye başkanları, il encümeninin seçikle gelen üyeleri.

2) 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine tabi sigortalı iken aynı kapsamdaki kişilerin kurduğu sendikalar ve konfederasyonları ile sendika şubelerinin başkanlıkları ve yönetim kurullarına seçilenlerden aylıksız izne ayrılanlar.

5510 sayılı Kanunun kısa vadeli sigorta kollarına ilişkin hükümleri, bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında olanlara, diğer bir ifade ile bu başlık altında sayılanlara uygulanmaz.

D- Haklarında Bazı Sigorta Kolları Uygulanacak Sigortalılar

Aşağıda belirtilenler 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi gereğince sigortalı sayılırlar, ancak bunlar hakkında aşağıda sayılan sigorta kolları uygulanır.

Vazife malullerinden;

a) Harp malulleri ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, 3/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanuna göre vazife malullüğü aylığı bağlanmış malullerden, 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı olarak çalışmaya başlayanlar hakkında iş kazası ve meslek hastalığı sigortası hükümleri uygulanır, ancak uzun vadeli sigorta kollarına tabi olmayı istemeleri halinde bu isteklerini Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirdikleri tarihi takip eden aybaşından itibaren, haklarında uzun vadeli sigorta kolları uygulanır.

b) 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında bir göreve başlayan tüm vazife malulleri hakkında uzun vadeli sigorta kolları hükümleri uygulanır.

c) 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (c) bentleri kapsamında sigortalı olarak çalışmaya başladıkları halde, aylıkları kesilmeyen harp ve vazife malullerinden genel sağlık sigortası primi alınmaz.

Ne 5510 sayılı Kanun ne de ilgili Yönetmelik ve Tebliğlerde, 5393 sayılı Belediye Kanununun 49. maddesinin üçüncü fıkrası gereği sözleşmeli çalışanların, nasıl kabul edileceği konusunda doğrudan bir düzenleme mevcut değildir. Ancak, hükümlerden çıkardığımız sonuca göre, bu gibilerin 5510 sayılı Kanunun 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında kabul edilmesi gerektiği yönündedir.

Şimdi sırasıyla, mahalli idarelerimizin yukarıda belirtilen sigortalılar ile ilgili olarak yürütmeleri gereken bazı işlemleri, diğer ifade ile bildirimlerin verilmesi, primlerin ödenmesi ve belgelerin saklanmasına ilişkin bazı önemli hususları görelim.

II- İŞYERİ VE SİGORTALI BİLDİRİMLERİ

5510 sayılı Kanununun 11. maddesine göre, yukarıda da belirtildiği gibi işyeri, sigortalı sayılanların maddi olan ve olmayan unsurları ile birlikte işlerini yaptıkları yerlerdir. İşyerinde üretilen mal veya verilen hizmet ile nitelik yönünden bağlılığı bulunan ve aynı yönetim altında örgütlenen işyerine bağlı yerler, dinlenme, çocuk emzirme, yemek, uyku, yıkanma, muayene ve bakım, beden veya meslek eğitimi yerleri, avlu ve büro gibi diğer eklentiler ile araçlar da işyerinden sayılır.

İşveren, örneği Sosyal Güvenlik Kurumunca hazırlanacak işyeri bildirimini en geç sigortalı çalıştırmaya başladığı tarihte, Sosyal Güvenlik Kurumuna vermekle yükümlüdür.

İşyerinin aynı il sınırları içinde Kurumun diğer bir ünitesinin görev alanına giren başka bir adrese nakledilmesi halinde, adres değişikliğinin yazılı ile bildirilmesi yeterlidir. Bu işlerde çalışan sigortalıların, sigorta hak ve yükümlülükleri devam eder.

Burada, valilikler ve belediyelere Kanununun anılan maddesi ile önemli bir yükümlülük getirilmiştir. Buna göre;

Valilikler, belediyeler ve ruhsat vermeye yetkili diğer kamu ve özel hukuk tüzel kişileri, yapı ruhsatı ve diğer tüm ruhsat veya ruhsat niteliği taşıyan işlemlerine ilişkin bilgi ve belgeler ile varsa bunların verilmesine esas olan istihdama ilişkin bilgileri, verildiği tarihten itibaren bir ay içinde Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirmekle yükümlüdürler.

İşyeri bildirimini verilmemesi veya geç verilmesi, bu Kanunda belirtilen hak ve yükümlülükleri ortadan kaldırmaz. İşyeri bildirimini şekli ve içeriği ile bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Sigortalılığın bildirilmesi için, sigortalılığın başlangıç tarihi önem arz etmektedir. Kanunun "Sigortalılığın başlangıcı" başlığını taşıyan 7. maddesine göre, Kanunun 4/a (kısa deyimle işçiler) ve 4/c (kısa deyimle memurlar) hükümlerinde yer alan sigortalıların sigortalılıklarının başlangıç tarihlerini şu şekilde ortaya koyabiliriz.

Sigorta hak ve yükümlülükleri;

- Kanunun 4/a maddesinde düzenlenenler açısından çalışmaya başladıkları tarihten,
- Kanunun 4/c maddesinde düzenlenenler açısından göreve başladıkları tarihten, itibaren başlar.

Sigorta hak ve yükümlülüklerinin başlangıç tarihleri, sigortalı bildirim ve tescili açısından önem arz etmektedir.

Kanunun 8. maddesinde sigortalı bildirim ve tescili düzenlemiştir. Konuyu işçiler ve memurlar açısından ayırma tabii tutarak incelemek yerinde olacaktır:

İşçiler Açısından:

İşverenler; Kanununun 4/birinci fıkrası/(a) bendi kapsamında sigortalı sayılan kişileri, yukarıda 7. maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen sigortalılık başlangıç tarihinden önce, diğer bir ifade ile çalışmaya başladıkları tarihten önce, sigortalı işe giriş bildirgesi ile Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirmekle yükümlüdür.

Ancak işveren tarafından sigortalı işe giriş bildirgesi;

- İnşaat, balıkçılık ve tarım işyerlerinde işe başlatılacak sigortalılar için, en geç çalışmaya başlatıldığı gün,

- Sosyal Güvenlik Kurumuna ilk defa işyeri bildirgesi verilecek işyerlerinde; ilk defa sigortalı çalıştırmaya başlanılan tarihten itibaren bir ay içinde çalışmaya başlayan sigortalılar için, çalışmaya başladıkları tarihten itibaren en geç söz konusu bir aylık sürenin dolduğu tarihe kadar,

- Kamu idarelerince istihdam edilen 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununa göre işsizlik sigortasına tabi olmayan sözleşmeli personelin çalışmaya başladıkları tarihten itibaren bir ay içinde,

Sosyal Güvenlik Kurumuna verilmesi halinde, sigortalılık başlangıcından önce bildirilmiş sayılır.

5510 sayılı Kanununun 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalıları, yani burada sayılan sigortalıları çalıştıranlar tarafından Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılacak bildirimler, Sosyal Güvenlik Kurumu ile işveren, kamu idareleri ile kurum ve kuruluşların internet ve elektronik alt yapısı oluşturuluncaya kadar kâğıt ortamında yürütülür. Adi posta veya kargo ile gönderilen veya Sosyal Güvenlik Kurumuna doğrudan verilen işe giriş bildirgelerinde, bildirgenin Kurum kayıtlarına intikal ettiği tarih; taahhütlü, iadeli taahhütlü veya acele posta servisi olarak gönderilenlerde ise postaya verildiği tarih, bildirim tarihi olarak kabul edilir.

Sigortalı işe giriş bildirgesinin kâğıt ortamında Kuruma verilmesi halinde bildirme üç nüsha düzenlenir, Kurum evrak kaydından geçen bildirgenin bir nüshası sigortalıya verilmek diğer nüshası sigortalı dosyasında saklanmak üzere işverene verilir, bir nüshası da sigortalının dosyasında muhafaza edilmek üzere Kurumca saklanır. Belgenin e-sigorta yoluyla verilmesi halinde işverenler bilgisayarlarından alacakları Kurumca üretilmiş barkot numaralı çıktıların bir nüshasını sigortalıya verir, bir nüshası da işverence sigortalı dosyasında saklanır.

28 Eylül 2008 tarih ve 27011 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Aylık Prim Ve Hizmet Belgesinin Sosyal Güvenlik Kurumuna Verilmesine Ve Primlerin Ödenme Sürelerine Dair Usul Ve Esaslar Hakkında Tebliğ'e göre; 1 sigortalı çalıştıran işyeri işverenlerinin

bilgisayar alt yapılarını oluşturuncaya kadar cari aylara ilişkin aylık prim ve hizmet belgelerini kağıt ortamında Kuruma vermeleri mümkün bulunduğundan, Kurumca yapılacak olan ikinci bir duyuruya kadar, aylık prim ve hizmet belgeleri,

- 1 sigortalı çalıştıran işverenler için isteğe bağlı olarak,

- 2 ve üzerinde sigortalı çalıştıran işverenler için zorunlu olarak,

e-Sigorta kanalıyla gönderilecektir.

5510 sayılı Kanunun 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine tabi sigortalıları çalıştıran işverenlerden aylık prim ve hizmet belgesini zorunlu olarak e-Sigorta yoluyla verenler;

1) 01/11/2008 tarihinden itibaren sigortalı tekrar işe giriş bildirgesini,

2) 01/12/2008 tarihinden itibaren ise sigortalı ilk işe giriş bildirgesini zorunlu olarak e-Sigorta yoluyla internet üzerinden vereceklerdir.

Aylık prim ve hizmet belgesini e-Sigorta yoluyla bildirme zorunluluğu olmayan işverenler sigortalı ilk ve tekrar sigortalı işe giriş bildirgesini kağıt ortamında Kuruma verebilecekleri gibi e-Sigorta yoluyla da Kuruma bildirileceklerdir.

Memurlar Açısından:

İşverenler, Kanunun 4.maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında ilk defa veya tekrar çalıştırmaya başlattıkları kişileri, diğer bir ifade ile memuriyete yeni başlayan kişiler ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 92 ve 93.maddesi çerçevesinde yeniden işe başlayanları, Kanunun 7.maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde belirtilen sigortalılık başlangıcından itibaren, diğer bir ifade ile göreve başladıkları tarihten itibaren onbeş gün içinde sigortalı işe giriş bildirgesi ile Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirmekle yükümlüdürler.

Bunlardan, yer değiştirme suretiyle farklı işyerine atananlar ile bir kurumdan diğer kuruma naklen atanarak çalışmaya başlayanlar için sigortalı işe giriş bildirgesi verilir. Ancak, aynı kamu idaresinin farklı birimleri arasındaki naklen tayin ve görevlendirmelerde sigortalı tekrar işe giriş bildirgesi ile bildirim yapılmaz.

Kamu idareleri, Sosyal Güvenlik Kurumunca sağlanacak elektronik altyapıdan yararlanmak suretiyle, Kurumca belirlenecek işlemlerde, işlem yaptığı kişilerin sigortalılık bakımından tescilli olup olmadığını kontrol etmek ve sigortasız olduğunu tespit ettiği kişileri, Kuruma bildirmekle yükümlüdürler.

Sigortalıların Kendilerini Bildirmesi

5510 sayılı Kanununun 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sayılan sigortalılar başladıkları tarihten itibaren bir ay içinde sigortalılıklarını sigortalı bildirim belgesi ile Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirirler. Kurumun elektronik altyapısı oluşturulunca bildirimler internet ortamında da yapılır.

Bu sigortalıların kendini bildirmemesi aleyhine delil teşkil etmez.

Sigortalıların bildirimleri ile bu kişiler için işverenler ya da ilgili kuruluşlar tarafından yapılan bildirimlerde farklılık olması halinde yapılacak yazışmalar sonucunda farklılık giderilemezse, kontrol ve denetim sonucuna göre işlem yapılır.

Sosyal Güvenlik Sicil Numarası

5510 sayılı Kanununun 4. maddesine tabi sigortalılar Sosyal Güvenlik Kurumuna verilen ilk veya tekrar sigortalı işe giriş bildirgelerine göre Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası ile bilgisayar ortamında tutulan tescil kütüğüne kayıt edilir. Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası, aynı zamanda sigortalıların sosyal güvenlik sicil numaraları oluşturur. Sigortalıların tescil, hizmet ve her türlü bilgisayar kayıtları ile diğer sosyal sigorta işlemleri, sosyal güvenlik sicil numarası altında tutulur.

İşe Giriş Bildirgesi Düzenlenmeyecekler

5510 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce sosyal güvenlik kurumlarına tescili yapılan ve Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla sigortalılığı devam edenlerin sigortalıların eski tescil bilgileri, sosyal güvenlik sicil numarası altında güncellenerek Kanuna göre tescil işlemleri sonuçlandırılır. Bunlar için ayrıca sigortalı işe giriş bildirgesi talep edilmez.

III- SİGORTA OLAYLARININ BİLDİRİLMESİ

A- Sigortalılığın Sona Ermesi ve Bu Durumun Bildirimi (Kanun Madde 9)

1- İşçiler Açısından:

Kanununun 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalıların, hizmet akdinin sona erdiği tarihten itibaren sona erer.

2- Memurlar Açısından:

Kanununun 4. maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı sayılanların;

- Ölüm veya aylık bağlanmasını gerektiren hallerde görev aylıklarının kesildiği tarihi takip eden aybaşından,

- 5434 sayılı Kanununun 40. maddesinde belirtilen yaş hadleri ile sıhhi izin sürelerinin doldurulması halinde ise bu süre ve hadlerin doldurulduğu tarihleri takip eden

aybaşından,

- Diğer hallerde ise görevden ayrıldıkları tarihten,

İtibaren sona erer.

3- Bazı Sigorta Kollarına Tabi Olanlar Açısından:

Kanunun 5. maddesi gereği bazı sigorta kollarına tabi tutulanların, sigortalı sayılmalarını gerektiren halin sona erdiği tarihten itibaren sona erer.

Bunları şu şekilde sırlamak mümkündür:

a) Harp malulleri ile

b) 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanuna göre vazife malullüğü aylığı bağlanmış maluller aynı Kanun kapsamına giren olaylar sebebiyle vazife malullüğü aylığı alan er ve erbaşlar.

Buraya kadar belirttiğimiz durumlar; kısa ve uzun vadeli sigorta kolları bakımından geçerli olan durumlardır.

Buna karşılık, hastalık ve analık hükümlerinin uygulanmasında sigortalılık;

a) İlgili kanunlar gereği sigortalının ücretsiz izinli olması, greve iştirak etmesi veya işverenin lokavt yapması hallerinde, bu hallerin sona ermesini,

b) Diğer hallerde ise yukarıda belirtilen tarihleri, diğer bir ifade ile kısa ve uzun vadeli sigortalılığın sona erdiği belirtilen tarihleri takip eden onuncu günden başlanarak yitirilmiş sayılır.

Yukarıda sayılan işçi, memur ve bazı sigorta kollarına tabi olanlardan sigortalılığı sona erenlerin durumları işverenleri tarafından, en geç on gün içinde e-Sigorta ile Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilir.

Yer değiştirme suretiyle bir kurumdan diğer bir kuruma nakledilen memurlar hakkında sigortalı işten ayrılış bildirgesi ile gerekli bildirimler yapılır. Bu sigortalıların, malullük veya yaşlılık aylığı bağlanması taleplerinde kurumlarınca emekliye sevk onayı, ölüm halinde (tahsis taleplerinde) ise sigortalı işten ayrılış bildirgesi gönderilmesi yeterlidir.

Kanunun 8. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre bildirim yapılan sigortalıların, yani kamu idarelerince istihdam edilen 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununa göre işsizlik sigortasına tabi olmayan sözleşmeli personellerin sigortalılığının sona ermesine ilişkin bildirimleri, üç ay içinde Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılır.

B - İş Kazasının Bildirilmesi (Kanun Md. 13)

İş Kazasının Tanımı:

Kanunun 4. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında çalışan sigortalının;

- İşyerinde bulunduğu sırada,
- İşveren tarafından yürütülmekte olan iş dolayısıyla,
- Görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda,
- Emziren kadın sigortalının, iş mevzuatına tabi olup olmadığına bakılmaksızın yine bu mevzuatta belirtilen sürelerde çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda,
- İşverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş gelişi sırasında, meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ya da ruhen özüre uğratan olaya iş kazası denir.

İş Kazasının Bildirilmesi:

İş kazasının; 4 üncü maddenin birinci fıkrasının;

a) Kanunun 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında olanlar ile

b) Kanunun 5. maddesi kapsamında bulunan sigortalılar bakımından bunları çalıştıran işveren tarafından, o yer yetkili kolluk kuvvetlerine derhal ve "iş kazası ve meslek hastalığı bildirgesi" ile doğrudan ya da taahhütlü posta ile de Sosyal Güvenlik Kurumuna da en geç kazadan sonraki üç işgünü içinde bildirilmesi zorunludur.

Bu süreler, iş kazasının işverenin kontrolü dışındaki yerlerde meydana gelmesi halinde, iş kazasının gerçekleştiği tarihten değil öğrenildiği tarihten itibaren başlar.

C- Meslek Hastalığının Bildirilmesi (Kanun Madde 14)

Meslek Hastalığının Tanımı:

Meslek hastalığı, sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal özürlülük halleridir.

Burada ifade etmemiz gereken husus, meslek hastalığının mahalli idareler açısından sadece Kanunun 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde düzenlenenler için söz konusu olduğudur.

Meslek Hastalığının Bildirilmesi:

Sigortalının meslek hastalığına tutulduğunu öğrenen veya bu durum kendisine bildirilen işveren tarafından, bu durumun öğrenildiği günden başlayarak üç işgünü içinde, iş kazası ve meslek hastalığı bildirgesi ile Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilmesi zorunludur.

IV- PRİM VE HİZMET BELGELERİ

A) Aylık Prim ve Hizmet Belgesinin Verilmesi (Kanun Md. 86)

1- 5510 sayılı Kanunun 4. Maddesinin Birinci Fıkrasının (a) Bendi Kapsamındaki Sigortalıları Çalıştıranların Aylık Prim ve Hizmet Belgelerinin Kuruma Verilme Şekli Ve Süresi

5510 sayılı Kanunun 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılanları çalıştıran resmi nitelikteki işyeri işverenleri, cari aya ilişkin olarak düzenleyecekleri asıl, ek veya iptal nitelikteki aylık prim ve hizmet belgelerini, en geç belgenin ilişkin olduğu dönemi izleyen takvim ayının 7'sinde saat 23.59'a kadar e-Sigorta kanalıyla Sosyal Güvenlik Kurumuna göndermek zorundadırlar.

Belgenin gönderilmesi gereken sürenin son gününün resmi tatile rastlaması halinde, aylık prim ve hizmet belgesi, son günü izleyen ilk iş günü saat 23:59 a kadar, Sosyal Güvenlik Kurumuna, e-Sigorta kanalıyla gönderilebilecektir.

Bazı resmi nitelikteki işyeri işverenleri ayın 1'i ila 30'u arasında ücret alan sigortalılar çalıştırdığından, bu nitelikteki işyeri işverenlerince ayın 15'i ila müteakip ayın 14'ü arasındaki çalışmaları karşılığı ücret alan sigortalılar için düzenlenecek olan aylık prim ve hizmet belgeleri, en geç belgenin ilişkin olduğu dönemi izleyen takvim ayının 7'sinde Sosyal Güvelik Kurumuna gönderilecektir.

Örnek: Resmi sektör işverenlerince 15.10.2008 - 14.11.2008 dönemine ilişkin aylık prim ve hizmet belgelerinin 7.12.2008 tarihinin Pazar gününe rastlaması nedeniyle en geç 8.12.2008 Pazartesi gününe kadar, 15.11.2008 - 14.12.2008 dönemine ilişkin aylık prim ve hizmet belgesinin ise en geç 7.1.2009 Salı gününe kadar Sosyal Güvenlik Kurumuna gönderilmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan,

a) Toplu iş sözleşmeleri uyarınca geriye yönelik olarak ödenmesine karar verilen ücret farklarına ilişkin ek nitelikteki aylık prim ve hizmet belgelerinin, toplu iş sözleşmesinin imzalandığı tarihi,

b) Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan ve toplu iş sözleşmesi dışında kalan sigortalılara, geriye dönük ödenmesine karar verilen ücret farklarına ilişkin ek nitelikteki aylık prim ve hizmet belgelerinin, alınan karar tarihini,

- c)** Bir aydan fazla istirahat alan sigortalılara Sosyal Sigortalar Kurumunca ödenen geçici iş göremezlik ödeneğinin yanı sıra istirahatlı bulunulan süre için işverenlerince toplu iş sözleşmesine dayanılarak ücret ödenmesi hâlinde, bu ücretlere ilişkin ek nitelikteki aylık prim ve hizmet belgelerinin istirahat süresinin sona erdiği tarihi,
- d)** 4857 sayılı İş Kanununun 21 inci maddesine istinaden iş mahkemelerince veya özel hakem tarafından verilen kararların tebliğinden sonra, on iş günü içinde sigortalı, işe başlamak üzere işverene başvurduğu takdirde, iş mahkemeleri veya özel hakemlerce verilen karar uyarınca ödenmesine karar verilen ücretlere ilişkin ek nitelikteki aylık prim ve hizmet belgelerinin kesinleşen mahkeme kararının sigortalıya tebliğ edildiği tarihi izleyen onuncu iş gününü,
- e)** İdare mahkemesi kararlarına göre görevlerine iade edilen sigortalı personele ödenmesine karar verilen ücretlere ilişkin ek nitelikteki aylık prim ve hizmet belgelerinin kesinleşen mahkeme kararının idareye tebliğ edildiği tarihi,
- f)** 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4. maddesinin (b) bendi kapsamına giren ve 5510 sayılı Kanunun 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen sigortalılara enflasyon farkı veya başka ad altında geriye yönelik olarak yapılan ödemelere ilişkin ek nitelikteki aylık prim ve hizmet belgelerinin, ödemenin yapıldığı tarihi,
- g)** Toplu iş sözleşmelerine tabi işyeri işverenlerince veya kamu idarelerince ya da yargı mercilerince verilen kararlara istinaden, hizmet akdinin mevcut olmadığı veya askıda olduğu bir tarihte ödenen ücret dışındaki ödemelere ilişkin ek nitelikteki aylık prim ve hizmet belgelerinin (ücret dışındaki bu ödemeler hizmet akdinin devam ettiği en son ayın kazancına dahil edilecektir.) yukarıda belirtilen mercilerin kararlarının kesinleşme tarihlerini,
- takip eden ay/dönemin resmi nitelikte olması halinde ise 7'sine kadar, Sosyal Sigortalar Kurumuna, e-Sigorta kanalıyla gönderilmesi veya kağıt ortamında verilmesi halinde de yasal süresi içinde verilmiş kabul edilecektir.

Hal böyle olmakla birlikte, 1 sigortalı çalıştıran işyeri işverenlerinin bilgisayar alt yapılarını oluşturuncaya kadar cari aylara ilişkin aylık prim ve hizmet belgelerini kağıt ortamında Kuruma vermeleri mümkün bulunduğundan, Kurumca yapılacak olan ikinci bir duyuruya kadar, aylık prim ve hizmet belgeleri,

- 1 sigortalı çalıştıran işverenler için isteğe bağlı olarak,

- 2 ve üzerinde sigortalı çalıştıran işverenler için zorunlu olarak,

e-Sigorta kanalıyla gönderilecektir.

2- 5510 sayılı Kanunun 4 üncü Maddesinin Birinci Fıkrasının (c) Bendi Kapsamında Sigortalı Sayılanlar Yönünden Aylık Prim ve Hizmet Belgesinin Verilme Şekli ve Süreleri

a) Aylık prim ve hizmet belgesinin internet ortamında kuruma gönderilmesi

- Zorunluluk;

5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı çalıştıran kamu idareleri (işverenler) asıl veya ek aylık prim ve hizmet belgesini internet ortamında Kuruma göndermekle zorunlu olup, bu yükümlülüğün yasal süresi içinde veya yasal süresi dışında kâğıt ortamında yerine getirilmesi halinde bu belgeler işleme konulur.

Ancak 5510 sayılı Kanunun 102 nci maddesi uyarınca idari para cezası uygulanacaktır.

- Aylık prim ve hizmet belgelerinin internet ortamında gönderilmesi;

Kamu idareleri çalıştırdıkları sigortalılara ait aylık prim ve hizmet belgelerini www.sgk.gov.tr. Web sayfasında "e-sgk" bölümünde bulunan "Kesenek Bilgi Sistemi"nden internet ortamında Kuruma göndereceklerdir.

Aylık prim ve hizmet belgesini internet üzerinden Kuruma gönderecek olan kamu idarelerinin asıl veya ek mahiyetteki aylık prim ve hizmet belgelerinin Kuruma gönderilmesi gereken yasal süresinin son günü saat 23.59'a kadar göndermeleri gerekmektedir.

b) Aylık prim ve hizmet belgelerinin kuruma verilme süresi

Bu Kanuna göre ilk defa 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı sayılanlar ile bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce iştirakçi olup Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı sayılanları çalıştıran işverenler, bir ay içinde çalıştırdığı sigortalılara ilişkin aylık prim ve hizmet belgesini (EK:2) ve (EK:3);

Her ayın 15'i ile müteakip ayın 14'ü arasındaki maaşını ayın 15'inde peşin alan sigortalılar için maaş ödemelerinin yapılması gereken takvim ayının son gününe kadar Sosyal Güvenlik Kurumuna vermekle yükümlüdür. Son günün resmi tatile rastlaması durumunda aylık prim ve hizmet belgeleri bu günü izleyen ilk iş günü sonuna kadar gönderilecektir.

Örnek: (A) Kamu idaresince 15/10/2008-14/11/2008 ayı ücretleri 15/10/2008 tarihinde peşin ödenen sigortalıların 2008 Ekim ayına ait asıl nitelikteki aylık prim ve hizmet belgelerinin 31/10/2008 günü sonuna kadar kuruma gönderilmesi zorunludur.

İşveren sigortalı çalıştırmaya son verdiği tarihten itibaren 15 gün içinde ilgili üniteye durumu bildirmekle yükümlüdür.

Sonradan verilen aylık prim ve hizmet belgeleri

5510 sayılı Kanunun 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde belirtilen sigortalılar için;

- Kanuni düzenleme veya Bakanlar Kurulu Kararı ile enflasyon farkı veya başka ad altında geriye yönelik olarak yapılan ödemelere ilişkin ek nitelikteki aylık prim ve hizmet belgeleri, ödemenin yapıldığı tarihi takip eden günden başlayarak on beşinci günün sonuna kadar verilen ek mahiyetteki aylık prim ve hizmet belgeleri,
- Görevden uzaklaştırılması veya görevine son verilmesine rağmen idari tasarrufla ya da yargı kararı ile görevlerine iade edilenler için geriye yönelik olarak ödenen aylık, ücret veya tahsisata ilişkin aylık prim ve hizmet belgeleri ödemenin yapıldığı tarihi takip eden günden başlayarak on beşinci günün sonuna kadar verilen ek mahiyetteki aylık prim ve hizmet belgeleri,

yasal süresi içerisinde verilmiş kabul edilecektir.

B) Aylık Prim ve Hizmet Belgelerinin İşyerinde İşçilerin Görebileceği Bir Yere Asılması (Kanun Md. 86)

Sigortalıyı çalıştıran işveren ile alt işveren ve iş görme edimini yerini getirmek üzere sigortalıyı geçici olarak devralan işveren; aylık prim ve hizmet belgesinin Kurumca onaylanan bir nüshasını sigortalının çalıştığı işyerinde, birden ziyade işyeri olması halinde ise sigortalının çalıştığı her işyerinde ayrı ayrı olmak üzere, Kuruma verilmesi gereken sürenin son gününü takip eden günden başlanarak, müteakip belgenin verilmesi gereken sürenin sonuna kadar, sigortalılar tarafından görülebilecek bir yere asmak zorundadır.

V- PRİMLERİN ÖDENMESİ:

A) Kanunun 4 üncü Maddenin Birinci Fıkrasının (a) Bendi Kapsamında Sigortalı Olanlar Yönünden Primlerin Ödenme Süreleri ve Usulleri

5510 sayılı Kanunun 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalıları çalıştıran işverenler, bir ay içinde çalıştırdıkları sigortalıların prime esas kazançları üzerinden hesaplanacak sigortalı hissesi prim tutarlarını sigortalıların ücretlerinden keserek, kendi hissesine isabet eden prim tutarlarını da bu tutarlara ekleyerek en geç takip eden ay/dönemin sonuna kadar Sosyal Güvenlik Kurumuna ödeyeceklerdir.

Ödeme süresinin son gününün resmi tatile rastlaması halinde ise, prim tutarları, en geç son günü izleyen ilk iş günü içinde ödenecektir.

Örnek: 5510 sayılı Kanunun 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı çalıştıran resmi nitelikteki (B) Kamu Kurumu, 15/11/2008 - 14/12/2008 döneminde çalıştırmış olduğu sigortalıların primlerini en geç 14/1/2009 Çarşamba

günü, 15/12/2008 - 14/1/2009 döneminde çalıştırmış olduğu sigortalıların primlerini ise 14/2/2009 tarihinin Cumartesiye rastlaması nedeniyle 16/2/2009 Pazartesi günü ödeyecektir.

Diğer taraftan, prim borçlarının katma değer vergisi iade alacağından mahsubu suretiyle de ödenmesi de mümkün bulunmaktadır. Bu durumda, katma değer vergisi iade hakkı sahibi olan işveren, kendisinin veya mal ya da hizmet satın aldığı/iştirak/ortaklık ilişkisi içinde bulunduğu işverenlerin prim borçları için de mahsup talep edebilecektir.

Prim borçlarının katma değer vergisi iade alacağından mahsup edilmesi talebinde bulunan işverenlerin, cari aylara ilişkin prim borçlarını ödeme süresinin sona erdiği tarihten itibaren 15 gün içinde mahsup suretiyle ödemeleri halinde, bahse konu primler yasal süresi içinde ödenmiş kabul edilecektir. Ancak prim borçlarının katma değer vergisi iade alacağından mahsup suretiyle ödenmesi talebinde bulunulduğu halde, yukarıda belirtilen süre içinde mahsup edilemeyen veya eksik mahsup edilen prim borçları, yasal ödeme süresinin sonundan borç ödeninceye kadar gecikme cezası ve gecikme zammı uygulanmak suretiyle tahsil edilecektir.

B) Kanunun 4 üncü Maddenin Birinci Fıkrasının (c) Bendi Kapsamında Sigortalı Olanlar Yönünden Primlerin Ödenme Süreleri ve Usulleri

Kamu idareleri 2008/Ekim ayı başından itibaren Kanunun 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında ilk defa sigortalı olanların primleri ile Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce iştirakçi olup, Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla Kanunun 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına alınanların kesenekleri, karşılıkları ve %100 artış farklarını, her ayın 15'i ile müteakip ayın 14'ü arasındaki maaşını ayın 15'inde peşin alan sigortalılar için maaş ödemelerinin yapılması gereken takvim ayının son gününe kadar Kuruma ödemek zorundadırlar.

Örnek: (A) Kamu idaresince 2008/ Ekim ayına ait primlerin/keseneklerin, 15/10/2008 - 14/11/2008 ayı maaşları 15/10/2008 tarihinde peşin ödenen sigortalıların primlerini en geç 31/10/2008 günü sonuna kadar Kurum adına prim tahsilatı yapan banka şubelerine yatırılması zorunludur.

Kanunun 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre sigortalı olanlar için yasal düzenleme veya Bakanlar Kurulu kararı ile geriye yönelik olarak ödenmesine karar verilen aylık, ücret veya tahsisata ait olmak kaydıyla tahakkuk ettirilecek primler ödeme gününü takip eden günden başlamak üzere on beşinci günün sonuna kadar ödenen sigorta primleri,

Kanunun 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre sigortalı olanlardan görevden uzaklaştırılması veya görevine son verilmesine rağmen idari tasarrufla ya da yargı kararı ile görevlerine iade edilenler için geriye yönelik olarak ödenen aylık, ücret veya

tahsisata ait tahakkuk ettirilecek primler ödemenin yapıldığı tarihi takip eden on beşinci günün sonuna kadar ödenen sigorta primleri,

yasal süresi içerisinde ödenmiş kabul edilir ve yukarıda belirtilen süre içinde ödenirse ayrıca gecikme cezası ile gecikme zammı alınmaz.

Prim ödeme süresinin son gününün hafta sonu veya resmi tatil gününe denk gelmesi halinde primlerin/keseneklerin takip eden ilk iş günü sonuna kadar ödenmesi halinde yasal süresi içerisinde ödenmiş kabul edilir.

Örnek: (A) Kamu idaresinin 15/11/2008 - 14/12/2008 ayı maaşları 15/11/2008 tarihinde peşin ödenen sigortalıların 2008/Kasım ayına ilişkin primlerini en geç maaş ödemesinin yapıldığı Kasım ayının son günü olan 30/11/2008 günü sonuna kadar yatırmaları gerekmele birlikte anılan tarihin pazar gününe denk gelmesi nedeni ile 1/12/2008 günü sonuna kadar yatırması halinde yasal süresi içinde ödenmiş kabul edilecektir.

4/10/1987 tarih ve 19949 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan Devlet Memurları ile Diğer Kamu Görevlilerinin Aylıklarının Ödeme Zamanının Değiştirilmesine Dair 9/9/1987 tarih ve 289 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabulüne Dair 28/9/1988 tarih ve 3472 sayılı Kanununun 1 inci maddesinde aylıklarını 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümlerine göre almakta bulunan Devlet Memurları ile diğer kamu görevlilerinin (sözleşmeli statüdeki personel dahil) aylık veya sözleşme ücretlerinin ilkinin 15 Ekim 1987 tarihinde olmak üzere her ayın 15'inde ödeneceği, Devlet Memurları ile diğer kamu görevlilerine ilişkin kanunlarda yer alan "aybaşı" ibarelerinin "ayın 15'i" olarak uygulanacağı, hükme bağlanmıştır.

Bu hükümler uyarınca aylıklarını 657 sayılı Kanun hükümlerine göre alan devlet memurları ile diğer kamu görevlilerine(sözleşmeli statüdeki personel dahil) her ayın 15'inde aylık ödemesi yapılması gerekmekte olduğundan aylık, ücret veya tahsisatın ödeme günü olarak ayın 15'i kabul edilecektir.

Buna göre, Bakanlar Kurulu kararı ile kamu idarelerinde çalışan devlet memurlarının maaş ödemelerinin avans olarak erken ödenmesi halinde veya maaş ödeme günü olan ayın 15'nin resmi tatil veya hafta sonuna denk gelmesi veya maaşların herhangi bir nedenle geç ödenmesi durumu maaş ödeme gününü değiştirmeyeceğinden primlerin / keseneklerin maaş ödeme günü olan ayın 15'inin içinde bulunduğu ayın sonuna kadar ödenmesi gerekmektedir.

Örnek: 15/11/2008 - 14/12/2008 ayı maaşları 15/11/2008 tarihinde peşin olarak ödenen sigortalıların primleri/kesenekleri, maaş ödeme günü olan ayın 15'inin hafta sonuna denk gelmesi durumu maaş ödeme gününü değiştirmeyecektir ve primlerin/keseneklerin maaş ödemesinin yapıldığı Kasım/2008 takvim ayının son günü

olan 30/11/2008 gününün pazar gününe denk gelmesi nedeniyle takip eden ilk iş günü olan 1/12/2008 günü sonuna kadar ödenecektir.

C) Primlerin Ödenmemesinde Sorumluluk ve Farklı Ödeme Süresi Belirleme Yetkisi:

Burada, Kanununun 88. maddesinde hükme bağlanan bir hususa değinmekte yarar vardır.

Bilindiği üzere, birçok mahalli idarenin özellikle belediyelerin ve bazı birliklerin yoğun bir şekilde prim borcu bulunduğunu biliyoruz. Bu konumda olanları ilgilendiren ve maddede yer alan düzenleme şu şekildedir.

“Kurumun sigorta primleri ve diğer alacakları haklı bir sebep olmaksızın bu Kanunda belirtilen sürelerde ödenmez ise kamu idarelerinin tahakkuk ve tediye ile görevli kamu görevlileri, tüzel kişiliği haiz diğer işverenlerin şirket yönetim kurulu üyeleri de dahil olmak üzere üst düzeydeki yönetici veya yetkilileri ile kanuni temsilcileri Kuruma karşı işverenleri ile birlikte müştereken ve müteselsilen sorumludur.”

Sosyal Güvenlik Kurumu, kamu idarelerinde işyerinin özelliği nedeniyle primlerin farklı zamanlarda ödeme süresini belirlemeye yetkilidir.

Telefon: +90 (312) 473 84 23

E-Posta: mts@mevzuattakip.com.tr

Adres: Çetin Emeç Bulvarı Hürriyet Cad. No: 2/12 Çankaya ANKARA